
AȘEZAREA CULTURII CUCUTENI- TRIPOLIE DE LA RĂDULENII VECI (II), R. MOLDOVA

de Vsevolod Marchevici

In anii 1981 și 1982 au fost efectuate săpături în așezarea culturii Cucuteni-Tripolie de la Rădulenii Vechi (II), raionul Florești¹, cu care ocazie au fost scoase la iveală materiale arheologice de mare importanță științifică.

Așezarea, cu o suprafață de circa 16 hectare, se găsește la o distanță de 2 km sud-est de sat și ocupă un bot de deal, cu panta lină spre sud, între două pâraie. Cum partea dinspre confluența pâraielor a fost distrusă de o carieră de extragere a calcarului (fig. 1), în peretele acesteia a fost constatată următoarea stratigrafie: cernoziom 30-45 cm, strat de tranziție 25-28 cm, leoss 20-25 cm, iar mai jos un strat de calcar de 15-18 cm. În stratul de tranziție zăceau resturile unei platforme ce se întindeau pe o lungime de 20 m (fig. 2)².

Resturile primei locuințe cercetată au fost descoperite în marginea drumului săpat pentru transportarea pietrei extrase din carieră³. Parțial, locuința a fost distrusă la trasarea căii de acces, dar cu toate acestea resturile platformei se întindeau pe o distanță de 9 m. A fost săpată o suprafață de 70 mp, în care resturile complexului de locuire ocupau 36 mp. După îndepărtarea stratului de cernoziom au apărut resturile platformei, sub înfățișarea unui strat de chirpic din lut cu pleavă ars la roșu-cărămiziu (fig. 2). de la bun început s-a ajuns la concluzia că locuința era orientată pe direcția NE și SV.

Stratul de chirpic era neted, dar crăpat în plăci de dimensiuni diferite. Lutul cu amestec de pleavă a fost aplicat pe podul de bărne cu profil semicircular, așezate transversal pe pereții longitudinali. Diametrul lemnului folosit, calculat după amprentele lăsate, era în limitele de 15-35 cm. Spre deosebire de majoritatea altor locuințe cucuteniene studiate de autor, ale căror platforme de bărne erau acoperite cu unul sau două straturi de lut cu pleavă și un strat de lut compact cu amestec de nisip și cioburi pisate⁴, lipitura de lut a platformei din acest caz consta numai dintr-un

(1) Așezarea de la Rădulenii Vechi ne-a fost semnalată în anul 1981, de Leonid Aftenie.

(2) Resturile acestei platforme au fost studiate în anul 1982.

(3) Locuință studiată în 1981.

strat de lut cu pleavă, ceea ce ne duce la concluzia că locuința era numai cu pod obișnuit. Grosimea stratului de chirpic era în limitele a 6-10 cm.

Până a fi fost îndepărtat stratul de chirpic, s-a constatat că în partea de E-NE acesta era bombat față de restul locuinței, ceea ce ne-a dus la concluzia că pe podeală sunt concentrate vase și resturi de cuptor. Într-adevăr, în această zonă au fost găsite resturile unui cuptor și cincizeci și șapte de vase din cele peste optzeci găsite în locuință (fig. 2/3).

Pe podeala de pământ bătătorit a fost degajată mica platformă din lespezi mărunte de calcar, groase de 2-3 cm, cu suprafața de 180 x 200 cm. Lespezile purtau urne de foc (fig. 2/3).

Alături au fost degajate resturile unui cuptor boltit cu pereții din lut cu pleavă, construiți în "bandă", asemenea vaselor cu fețuială din lut cu nisip, aplicată pe un strat de cioburi. Fețuiala era crăpată în plăci mici de culoare galben-portocalie la suprafață și cafenie-neagră la bază. În plan, forma cuptorului era pătrată, cu colțurile rotunjite, iar suprafața era de 90 x 95 cm. Lățimea benzilor pereților și bolții era de 10-12 cm, iar grosimea de 3-4 cm. Banda de la baza cuptorului era lată de 12-13 cm și avea grosimea de 4-5 cm. Având în vedere că era uniform arsă de jos până sus, mai puternic decât fețuiala, s-a ajuns la concluzia că bolta cuptorului a fost modelată, uscată și arsă în afara locuinței, apoi instalată, după care s-a așezat un strat de cioburi și lutul cu amestec de nisip⁵.

Alături de cuptor au fost găsite resturile unei construcții prost păstrate, reprezentate prin cinci benzi din lut cu pleavă așezate vertical, în semicerc (fig. 2/1), cu lățimea de 12-15 cm și grosimea de 4-5 cm. Diametrul era de aproximativ 75 cm. Presupunem că sunt resturile unei mase cu bordură pentru rășniță.

Podeala locuinței nu avea fețuială, fiind din sol bătătorit. În locuință au fost găsite două lame și un răzuitor de silex, două fragmente de statuete antropomorfe și numeroase vase de lut din pastă fină fără degresanți, arse la roșu, în cuptor cu reverberație.

Majoritatea celor 81 de vase, aparținând locuinței, erau pictate cu negru, sau negru cu roșu pe fondul portocaliu. E de remarcat că toate vasele se găseau "in situ", strivite. Vom menționa deasemeni că majoritatea vaselor cu gât tronconic erau acoperite cu capace, ce le dădeau o înfățișare antropomorfă⁶, iar ceramica grosolană lipsea din locuință. La analiza formelor și a ornamentului vom reveni după descrierea resturilor locuinței 2 (fig. 3), cercetată în anul 1982.

Locuința nr. 2 a fost pusă în evidență prin resturile unei platforme de mari dimensiuni, cu lungimea de 20 m și lățimea de aproximativ 7 m. După axa longitudinală, locuința era orientată în direcția NE-SV. Resturile platformei erau acoperite

(4) V. Marchevici, *Pozdnetripolschie plemena Severnoi Moldavii*, 1981, p. 76-84.

(5) Asemenea observații au fost făcute de autor la multe cuptoare în locuințele așezărilor Brinzeni III, Brinzeni IV, Brinzeni VIII, Varvarenca VIII ș.a.

(6) V. Marchevici, *Antropomorfizm v hudojestvennoi cheramicheskoi kulturi Cucuteni-Tripolie*, în *Pamiatniki drevneisego iscusstva Moldavii*, 1989, fig. 2/6, 8.

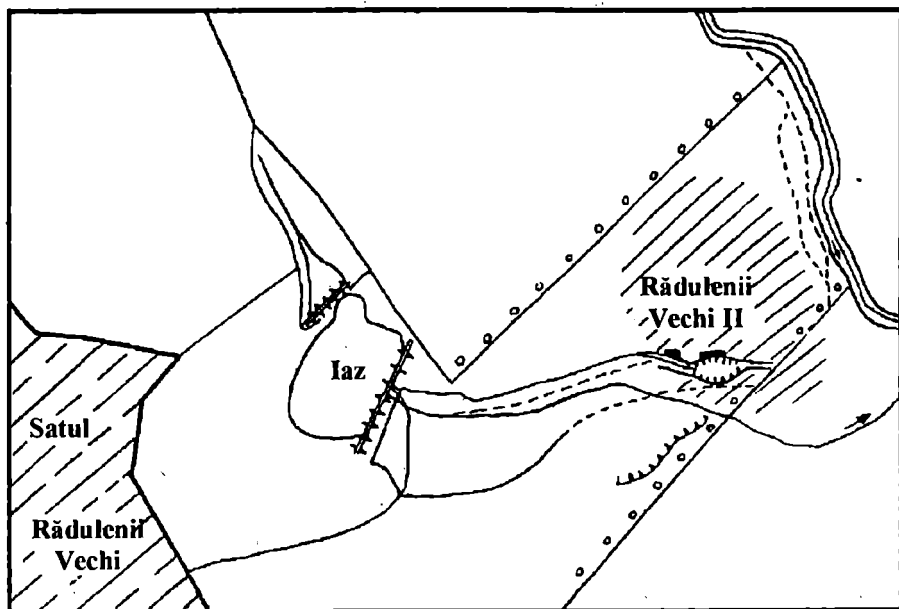

Fig. 1 Planul așezării Rădulenii Vechi II.

de-un strat de pământ steril, de 40-60 cm. După îndepărtarea acestuia, platforma a apărut ca un masiv de chirpic brun-roșcat, constând dintr-un strat inferior de lut cu pleavă, gros de 3-6 cm, aplicat pe o substrucție din lemn rotund despicat longitudinal, cu diametrul de 15-30 cm. Ampretele păstrate au permis să se constate că lemnul despicat a fost așezat în curmezișul locuinței, capetele fiind sprijinite pe pereții longitudinali (fig. 3/1). Stratul de lut cu pleavă avea suprafața relativ netedă.

Pe platformă, în partea de NE a locuinței, a fost construită, din lut cu puțin amestec de pleavă, o mică măsuță cu înfățișarea de trunchi de piramidă. Netezită cu grijă, măsuța era pătrată în plan și avea latura de 130 cm.

Pe mijlocul locuinței a fost construită, din lut cu nisip și pleavă, direct pe stratul de chirpic, o laviță cu grosimea de 14-15 cm. Mărimea inițială a fost de aproximativ 300 cm lungime și 280 cm lățime. Ulterior ea a fost mărită prin intermediul unei borduri din lut cu nisip și pleavă dispusă la o distanță de 40-45 cm de laviță. Spațiul liber ce s-a format a fost umplut parțial cu pământ și apoi cu un strat de lut cu pleavă, gros de 5-6 cm. Până la urmă, platforma-laviță a ajuns la dimensiunea de aproximativ 350 x 270 cm. În centrul dreptunghiului format a fost modelată o vatră rotundă din lespezi mici de calcar cu diametrul de circa 90 cm, cu spațiul dintre pietre umplut cu lut amestecat cu nisip și pleavă. Vatra avea urme de foc. Construcția descrisă poate fi interpretată ca o laviță pentru odihnă, pe care se afla vatra pentru încălzire.

După construirea măsuței și laviței, pe stratul de chirpic a fost așternut un strat de lut compact cu amestec de nisip și puțină pleavă, gros de 2-6 cm, căpătând prin ardere

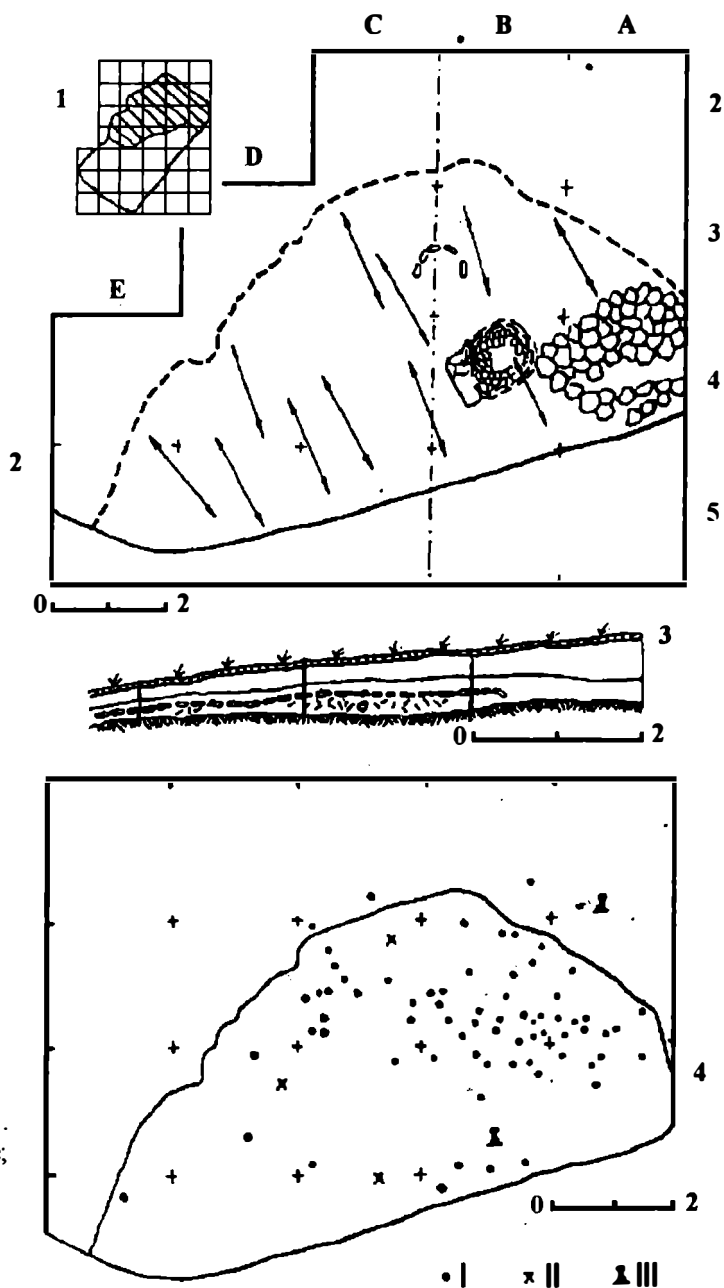

Fig. 2 Planul L1.
 I – vase întregite;
 II – unelte de
 silex;
 III – statuete
 antropomorfe.

culoarea roșie-cărămizie. Stratul acesta se desprindea în formă de lespezi. Peste stratul descris a fost aplicat încă un strat de lut de aceeași compoziție și consistență, ars la roșu-cărămiziu, cu grosimea de 1,6-2,5 cm. Acest strat s-a păstrat numai pe alocuri.

Pe platforma de chirpic fețuită cu cele două straturi de lut compact, au fost găsite 22 de vase din pastă fină, pictate, trei râșnițe, două frecătoare, cinci unelte de silex (fig. 4/6-11), trei percutoare, trei statuete antropomorfe fragmentare (fig. 4/13-15), un fragment de vâscior zoomorf.

După desfacerea platformei s-au găsit un cuptor cu groapă⁷ în față, nouăsprezece vase din pastă fină cu pictură, cinci percutoare și șase unelte de silex (fig. 4/1-6), ceea ce ne-a confirmat presupunerea că locuința cercetată era cu etaj, asemenea cu construcțiile studiate de noi anterior. Podeaua parterului era din pământ bătătorit, fără urme de fețuire cu lut.

Cuptorul s-a păstrat parțial dar îndeajuns pentru a determina că în plan se înscrisa într-un pătrat cu laturile de circa 90 cm, cu colțurile rotunjite, cu pereții și bolta din benzi de lut cu pleavă, cu lățimea de 10-12 cm și grosimea de 3-4 cm. Cuptorul era modelat "în bandă" ca și cuptorul din locuința 1. Fețuiala sa era realizată din lut cu nisip aplicat pe un strat de lespezi de calcar groase de 1,5-3 cm.

În fața cuptorului se găsea o groapă ovală în plan, cu dimensiunile de 160 x 210 cm și adâncimea de 95-105 cm de la suprafața podelei locuinței. Fundul gropii era rotunjit ca fundul unui cazan. În umplutura gropii se găseau bucăți de chirpic cu amprente de bârne, provenite de la podeala etajului, bucăți de la prichiciul cuptorului, un vas turtit din pastă fină cu pictură bicromă, cenușă cu amestec de cărbuni mărunți.

Ceramica, după compoziția lutului, se împarte în două categorii principale: a) din lut curat fără urme de ingrediente; b) din lut cu amestec de scoici pisate. 99% din vase aparțin categoriei "a". Ceramica acestei categorii e modelată "în bandă", cu argobă fină de nuanță roșiatică, portocalie și rar albicioasă. Suprafața a fost lustruită după aplicarea angobei și picturii. Vasele sunt pictate cu negru (propriu-zis maro închis), adesea în combinație cu roșu și rareori cu alb. Câteva vase și capace sunt pictate numai cu roșu⁸.

Formele caracteristice pentru ceramica categoriei "a" sunt: amfore bitronconice cu muchia arcuită (fig. 5/1, 5); amfore antropomorfe cu etaj (fig. 5/3, 8); amfore sferoidale cu gat scurt tronconic (fig. 5/4); vase globulare turtite cu gât tronconic (fig. 5/2, 9); vase globulare cu "S" – profil (fig. 6/11, 20); vase globulare cu gura largă (fig. 7/4); vâscioare ovoidale cu buza neevidențiată (fig. 5/10); capace – coif suedez (fig. 8/8); capace-clopot (fig. 5/3, 6, 9; 8/5, 8); capace tronconice (fig. 7/5; 8/4); străchini-calotă (fig. 7/2, 9); străchini tronconice rotunjite spre fund (fig. 7/8; 8/9); castroane cu fundul rotunjit și marginile răsfrânte lin în afară (fig. 7/1, 6, 7; 8/2,

(7) Asemenea gropi în fața cuptorului au fost găsite și în alte locuințe cucuteniene din Moldova.

(8) Pe planșele noastre cu ceramică, negrul e redat cu negru, liniile roșii cu linie întreruptă, spațiile umplute cu roșu și benzile late roșii cu puncte.

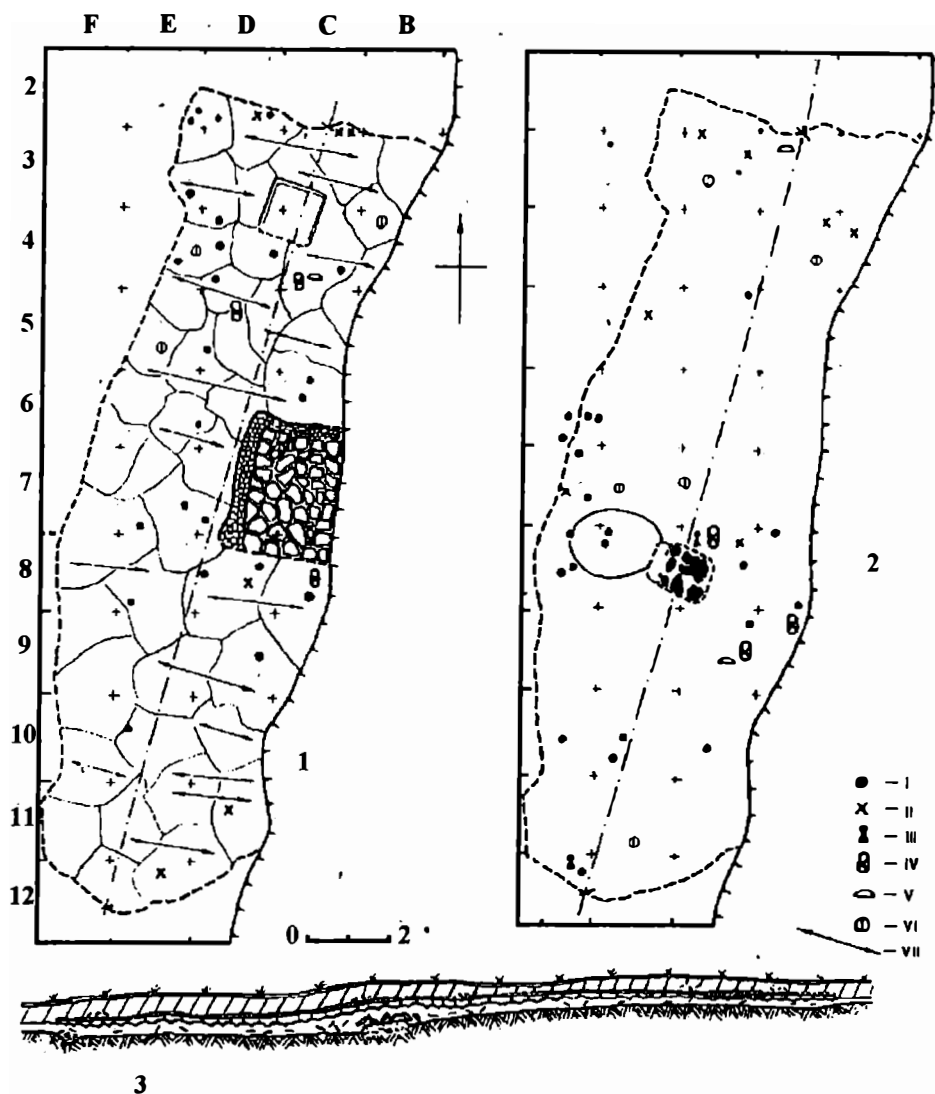

Fig. 3 Planul L2. I – vase; II – unelte silex; III – plastică;
 IV-V – râșnițe și frecătoare; VI – percutoare; VII – direcția dispunerii bănelor.
 1 – planul ctajului; 2 – planul parterului; 3 – secțiune prin L2.

6, 7); castroane sferoconice trunchiate (fig. 7/3); strachina-calotă pe suport tronconic (fig. 8/3); cupe (fig. 6/6, 8, 10, 12, 13, 15-19); pahare (fig. 6/1-5, 7, 9, 11, 14); vase-binoclu (fig. 7/10); fumegător tronconic (fig. 8/10).

E de remarcat că o serie de vase cu corpul globular sau sferoidal și gura joasă tronconică au fost acoperite cu capace antropomorfe (fig. 5/6, 9), așa după cum am remarcat într-o publicație anterioară, toate vasele de acest fel intrând în categoria vaselor antropomorfe⁹.

Ornamentul pe amfore și vasele globulare constă din benzi spiralice simple (fig. 5/1, 2, 5) sau înălțuite (fig. 5/3, 5, 7, 8)¹⁰, din elemente spiralice tangente la un cerc în centru, cu patru "petale" dispuse în cruce (fig. 5/9), bandă "dinți de lup" la gură (fig. 5/1), arcade (fig. 5/4-7; 7/10). Pe etajul amforelor antropomorfe apare chipul stilizat al dragonului (fig. 5/3, 8). Adesea câmpurile libere sunt vopsite cu roșu (fig. 5/1, 2, 6, 10), hașurate (fig. 5/3, 4, 8), sau acoperite de o rețea de hașuri trasate în cruce (fig. 5/4).

Ca principal element component al ornamentului e banda largă cu două fâșii late de culoare neagră pe margini, între el cu linii înguste paralele de culoare neagră sau roșie (fig. 5/4, 5, 9; 6/8, 16). Banda ca atare e elementul de bază în ornamentul

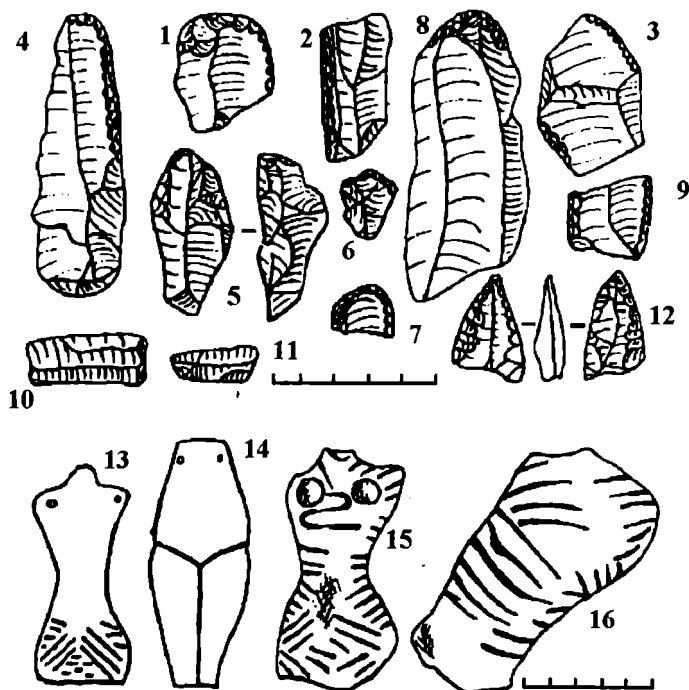

Fig. 4
1-12: unelte de
silix;
13-16: statuete
antropomorfe.

(9) V. Marchevici, *op. cit.*, 1989, p. 26-36.

(10) Vl. Dumitrescu, *Arta preistorică în România*, 1974, p. 114.

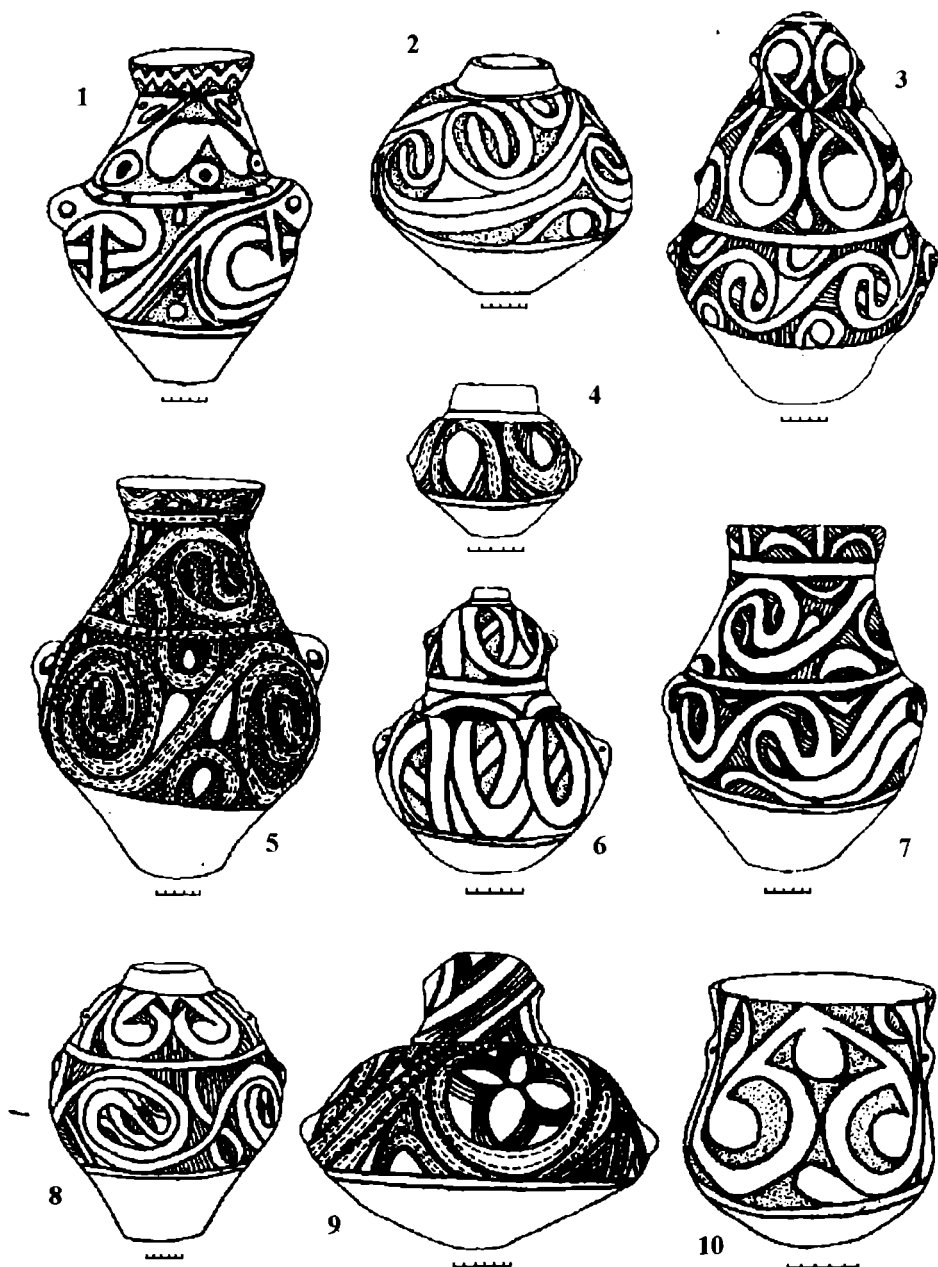

Fig. 5 Ceramică pictată.

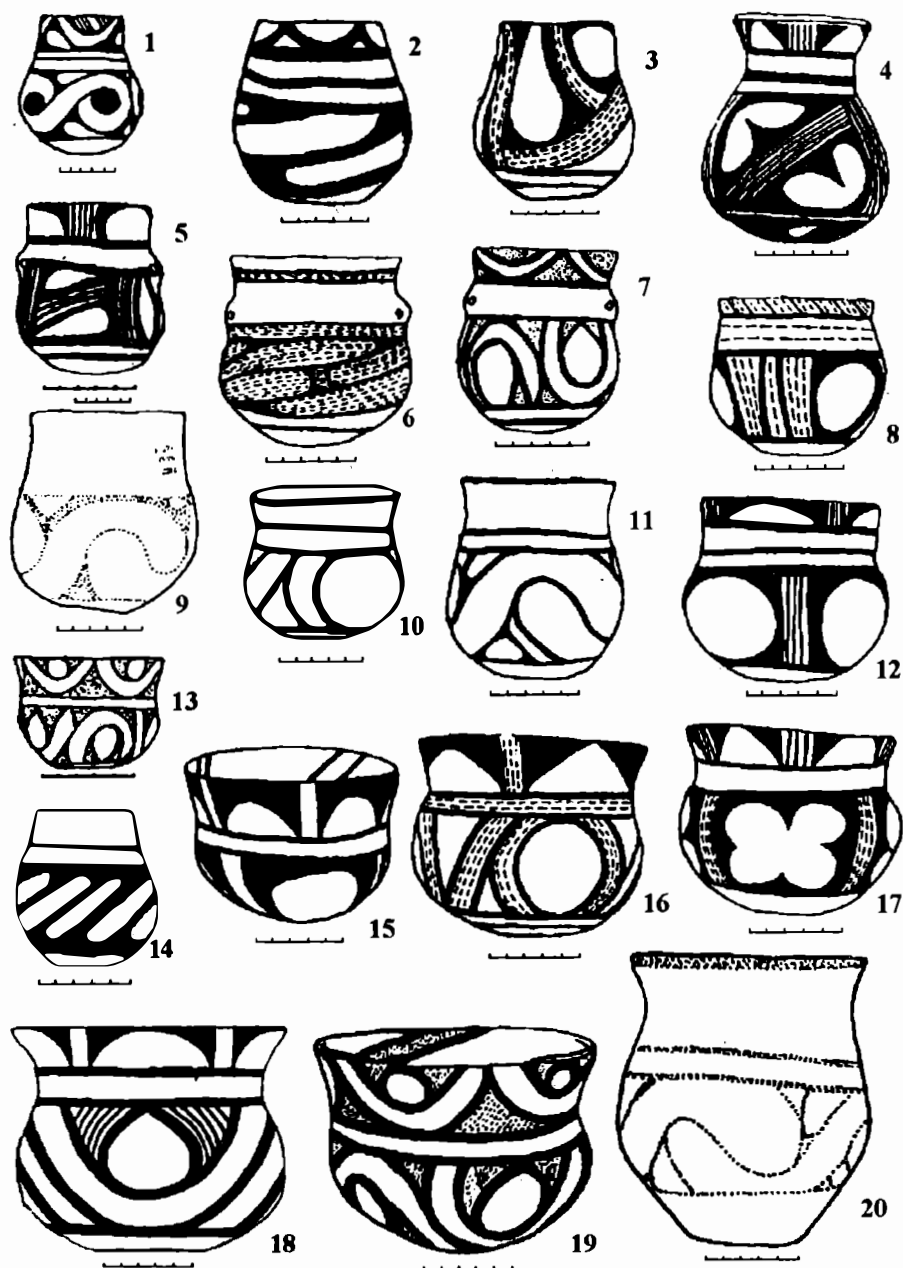

Fig. 6 Ceramică pictată.

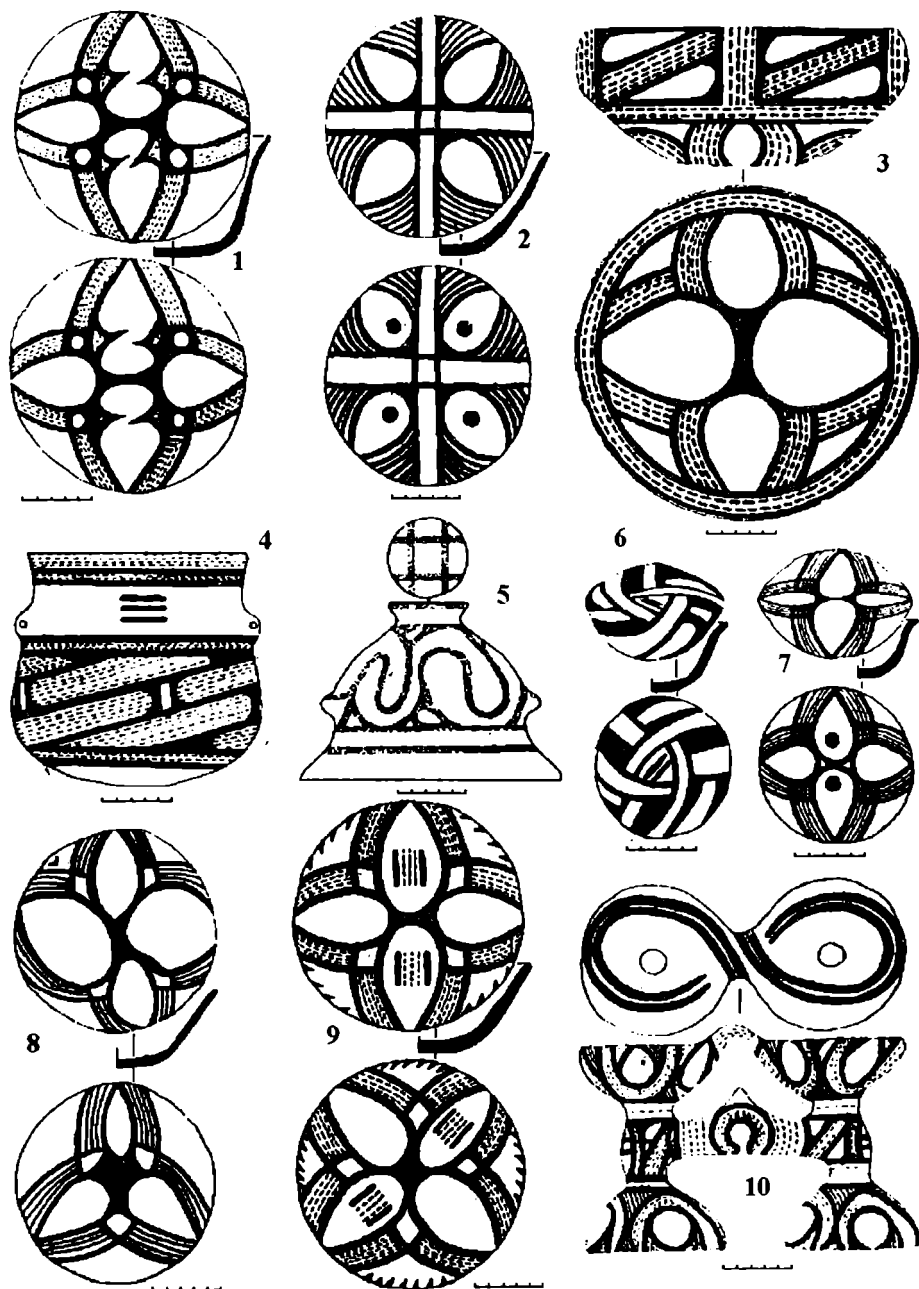

Fig. 7 Ceramică pictată.

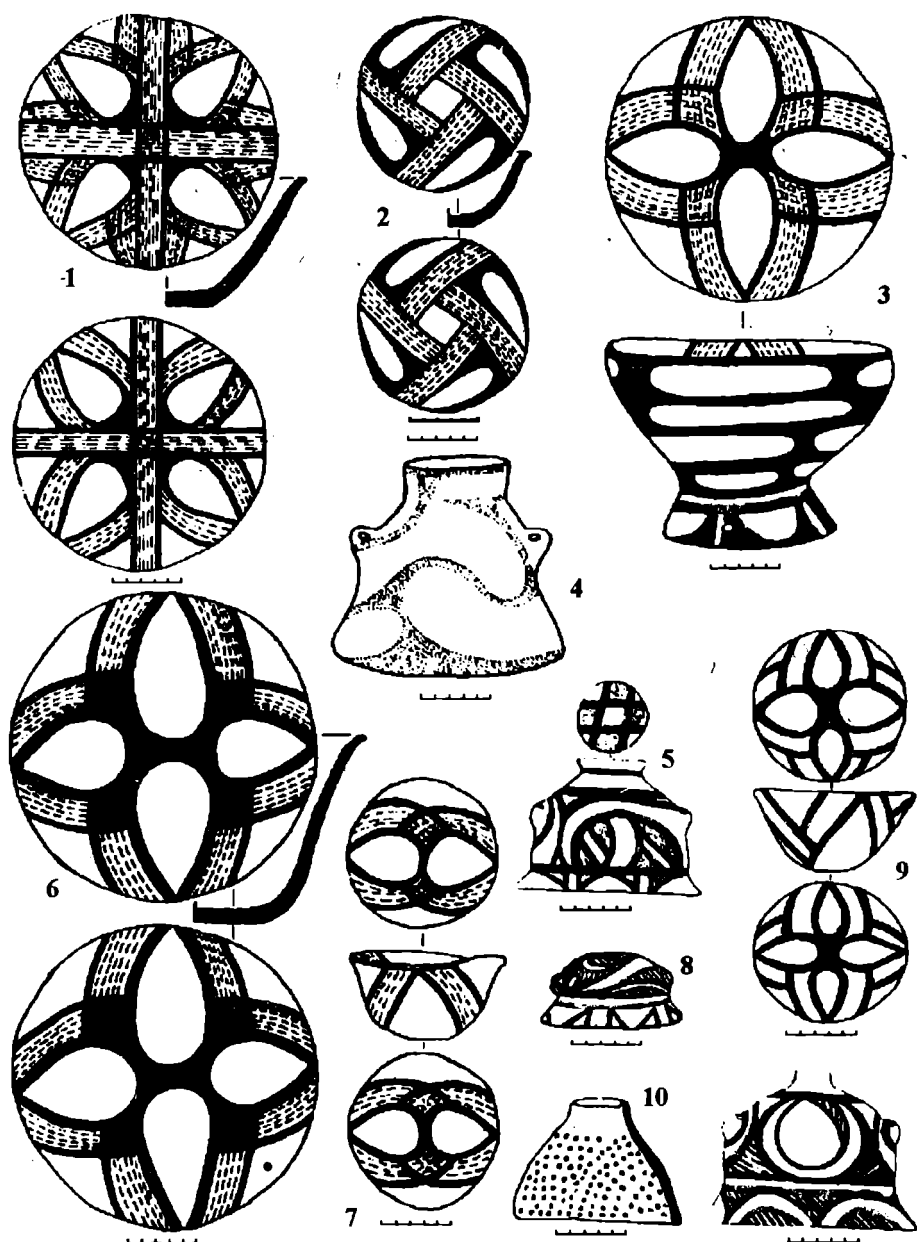

Fig. 8 Ceramică pictată.

castroanelor și străchinilor (fig. 7/1, 3, 7, 10; 8/1-3, 6-7).

Strachinile și castroanele de predilecție sunt pictate înăuntru și înafară cu un ornament specific – "bilobat" (fig. 8/7), "trilobat" (fig. 7/8) sau "cvadrilobat" la majoritatea din ele (fig. 7/1, 7, 9; 8/1, 5).

Strachina cu picior tronconic e acoperită înăuntru de un ornament cvadrilobat (negru cu roșu), iar în afară de ovaluri alungite pe fondul natural de culoare neagră, ce umple spațiul liber dintre ele (fig. 8/3). Pe unele străchini cu fâșii negre paralele e rezervată o cruce, iar în spațiile libere e rezervat câte un lob, prevăzut pe suprafața din afară cu câte un punct negru (fig. 7/2).

Banda ornamentată pe unul din castronașe e dispusă perpendicular față de banda anterioară, făcând impresia unei moriști cu patru aripi (fig. 8/2), în timp ce pe alt castronaș banda simplă formează o variantă de morișcă cu trei brațe (fig. 7/6).

Pe fondul unor vase sunt rezervate cu negru câmpuri libere cu capetele rotunjite, dispuse pe diagonală, pe fondul cărora sunt trasate linii paralele aplicate cu roșu (fig. 6/6; 7/4).

Capacele tronconice cu torți gurguie și partea de sus plată sunt acoperite cu ornament spiralat aplicat cu culoare roșie (fig. 7/5; 8/4).

Cupele sunt ornamentate cu ovaluri și semiovaluri (fig. 6/8, 10, 12, 13, 15, 16, 18, 19); într-un caz e reprezentat elementul cvadrilobat (fig. 6/17).

Paharele sunt ornamentate cu spirale (fig. 6/1), festoane (fig. 6/2, 7) și ovaluri oblice rezervate din fondul portocaliu (fig. 6/14).

Binociul are cupele ornamentate cu două benzi ovale din fâșii-pereche de culoare neagră. În afară este acoperit de festoane cu câmp liber monolobat format de benzi din fâșii late negre pe margini și linii subțiri aplicate cu roșu, iar unele spații libere sunt hașurate cu negru (fig. 7/10).

Ceramica grosolană din lut cu impurități e reprezentată de un fragment de chiup masiv cu buza neevidențiată și cu suprafața din afară netezită neglijent. Diametrul gurii e apreciat la 30 cm (fig. 8/1).

Ceramica lucrată din lut amestecat cu scoici pisate a fost găsită numai în locuința 2. Ceramica acestei grupe e caracterizată prin o singură formă. E vorba de cratere cu gura largă, cu umeri largi arcuiți spre fundul plat, gâtul drept, slab aploctat în afară și cu buza aplatizată (fig. 9/2, 4).

Primul vas, cu diametrul gurii de 23 cm, cu pereții groși de 1-1,1 cm, cu gâtul acoperit de striățiuni verticale, ca urmare a prelucrării suprafeței cu pieptenele. Pe buza plată se găsesc amprente de dinți de pieptene, iar umerii sunt ornamentați cu împunsături de pieptene (fig. 9, 2).

Al doilea vas, cu diametrul gurii de 42 cm, are grosimea pereților de 0,9-1 cm, gâtul ornamentat cu striățiuni verticale și umerii ornamentați cu amprente de șnur răsucit în chip de festoane și linii drepte. Pe gât și umăr are câte o gaură, ca mărturie a reparației (fig. 9/3).

De la al treilea vas s-au păstrat mai multe fragmente cu grosimea de 1,2-1,4 cm. Buza plată e ornamentată cu împunsături de pieptene, iar gâtul e acoperit de striățiuni

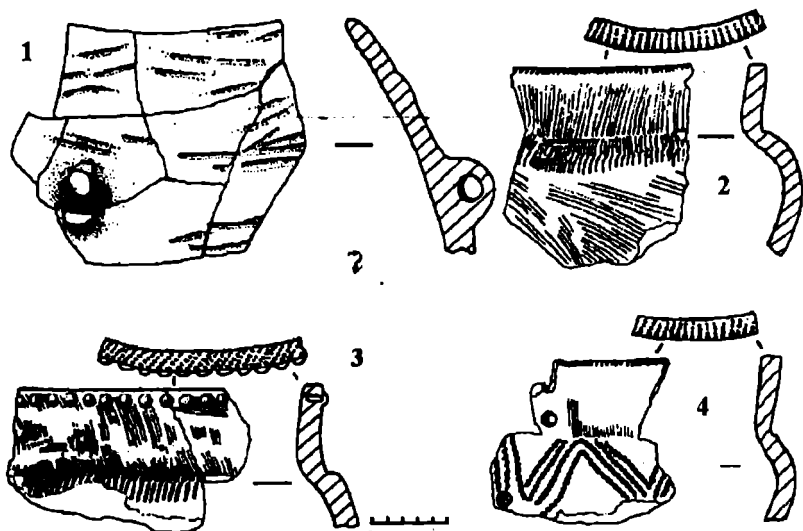

Fig. 9 Rădulenii Vechi (II): ceramică Cucuteni C (2-4) și fragment vas de provizii.

verticale realizate tot cu pieptenele. Umerii sunt ornați cu împunsături și sub buza vasului se află un șir orizontal de buline rotunde, apărute ca urmare a împunsăturilor aplicate dinăuntrul vasului pe lutul moale. Pe interior împunsăturile au fost astupate cu lut (fig. 9/4).

Obiectele de cult sunt puține la număr. Acestei categorii îi atribuim un fragment de mic vâscior, oval în plan, la un capăt terminându-se cu un cap de bovid. Nu încapă îndoială că vâsciorul a fost consacrat supremei zeiță masculine – taurul solar.

Statuetele antropomorfe sunt cinci la număr, toate în stare fragmentară, lucrate din lut curat, ars la roșu. Prima e lipsită de cap și picioare, în zona umerilor fiind străpunse două găuri. Partea de jos e ornamentată cu linii paralele incizate. Rombul din josul pântecului s-a păstrat numai parțial în formă de triunghi isoscel, fiind ornamentat cu scurte linii orizontale incizate (fig. 4/13).

A doua teracotă e lipsită de cap și de partea inferioară. La extremitate are două găuri, iar ornamentul lipsește (fig. 4/14).

A treia statueta e lipsită de cap și picioare. Partea păstrată în formă "en violon", este cu pântecul umflat, redând înfățișarea unei femei gravide. Sâni sunt redați în relief prin două pastile de lut. O linie incizată, pornită dintre sâni, formează pe piept imaginea unui șarpe. Pe umeri și restul corpului, ornamentul în chip de incizii paralele formează un câmp romboidal (fig. 4/15).

De la ultimele statuete șezânde s-au păstrat numai câte o jumătate, de la sold la genunchi. Ambele sunt ornamentate cu linii paralele incizate. Unul din fragmente aparține unei statuete de dimensiuni respectabile (fig. 4/16).

Fauna din așezare este reprezentată prin câteva fragmente nedeterminabile.

Flora se reduce la prezența grâului *Trithicum dicocum* și *Trithicum spelta*, determinat după pleava amestecată în lutul folosit la construcția locuințelor.

Căutarea de analogii pentru complexul Rădulenii Vechi (II) întâmpină dificultăți, căci în publicațiile cunoscute nu avem paralele. Până în prezent sunt cunoscute, între Prut și Nistru, două așezări cu trăsături comune, dar și deosebiri cu complexul Rădulenii Vechi (II). Este vorba de așezările Iablona I¹¹ și Iablona XIII¹² din raionul Glodeni, la distanță de 70-80 km, spre apus de așezarea descrisă de noi.

După ceramica cu amestec de scoică pisată, așezarea Rădulenii Vechi precum și Iablona I și XIII sunt sincrone cu orizontul II al așezării Polivanov Iar pe Nistru¹³.

În același timp, E. Cernăș localizează așezarea Iablona I în tripolianul mediu sub numărul 6 în tabelul 9¹⁴ arătând-o ca sincronă cu așezările Huși, Cucuteni-Cetățuia, Bodești, *Frumușica* II, Traian-Dealul Fântânilor III.

În același timp, I. Borziac apreciază Iablona II ca aparținând de sfârșitul etapei B II¹⁵, după periodizarea elaborată de Tatiana Passek¹⁶.

De asemenea, socotim de datoria noastră să atragem atenția că un vas de la Ghelăiești publicat de Vl. Dumitrescu¹⁷, după formă, sistemul de ornamentare și combinația culorilor își găsește analogii în complexul ceramic Rădulenii Vechi II, fiind atribuit cucutenianului A-B.

În sfârșit, pe baza discuției avute cu cercetătoarea Silvia Marinescu-Bâlcu¹⁸, asupra materialelor aflate în depozitele Muzeului din Chișinău, am ajuns la concluzia că așezarea de la Rădulenii Vechi (II) poate fi datată în perioada de tranziție de la faza A-B la B₁ a celei mai strălucite culturi eneolitice din Europa.

(11) I. Borziac, *Otcet ob issledovanii tripolskogo poselenia Iablona I v 1977 i 1978*, g, în arhiva IAC, 1978.

(12) E. Iarovoi, *Otcet o polevii issledovaniiah eneoliticeschi expediții v 1977 g*, în arhiva IAC, 1977.

(13) T. Passek, 1961, *Rannezemledelceshie (tripolschie) plemena Podnestrovia*, Ris. 31; 1-5; 1961.

(14) E. Cernăș, *Eneolit Pravoberejnoi Ucraini i Moldavii*, Tab. 9, p. 172-173 (în vol. *Eneolit na territorii SSSR*, 1982).

(15) I. Borziac, *op. cit.*, p. 172.

(16) T. Passek, *Periodizația tripolskiih poselenii*, MIA N, 10, 1949.

(17) Vl. Dumitrescu, *op. cit.*, fig. 149.

(18) Țin să exprim pe această cale mulțumiri doamnei Silvia Marinescu-Bâlcu pentru amabilitatea de a participa la discuția asupra încadrării cronologice a așezării Rădulenii Vechi (II).

L'ÉTABLISSEMENT DE TYPE CUCUTENI – TRIPOLYE DE RĂDULENII VECHI II (R. DE MOLDAVIE)

Résumé

On présente les résultats des fouilles archéologiques effectuées en 1981-1982 dans l'établissement daté à la période de transition de la phase A – B à la phase B 1 de la civilisation de Cucuteni-Tripolie.

On décrit les restes de deux habitations de surface construites en bois et en argile, dont l'une (no. 1) à un niveau et l'autre (no. 2) à deux niveaux. L'habitation no. 1 avait à l'intérieur un four de potier à voûte, une petite table en argile et 81 vases peints pour la plupart.

À l'intérieur de l'habitation no. 2, mise en évidence par les restes d'une plate-forme à petites dimensions, on a trouvé une table en argile, un banc rudimentaire, un âtre et 22 vases peints, des outils en pierres et des pièces de plastique en argile. Sous la plate-forme, on a trouvé un four de potier, encore 19 vases peints et des outils en pierre et en silex.

Après la description de la céramique, l'auteur établit des relations entre les découvertes de Rădulenii Vechi II, les établissements de Jablona I et XIII de la R. de Moldavie et quelques découvertes de l'est de la Roumanie.

Explication des figures

Fig. 1. Plan de l'établissement de Rădulenii Vechi II.

Fig. 2. Plan de l'habitation no. 1. I – vases complétés; II – outils en silex; III – statuettes anthropomorphes.

Fig. 3. Plan de l'habitation no. 2. I – vases; II – outils; III – plastique; IV-V – meules et frottoirs; VI – percuteurs; VII – direction de la disposition des poutres; 1 – plan du second niveau; 2 – plan du premier niveau; 3 – section de l'habitation no. 2.

Fig. 4. 1-12 – outils en silex; 13-16 – statuettes anthropomorphes.

Fig. 5. Céramique peinte.

Fig. 6. Céramique peinte.

Fig. 7. Céramique peinte.

Fig. 8. Céramique peinte.

Fig. 9. Céramique Cucuteni C (2-4) et fragment d'un vase à provisions (1).

